

Γνώση, Στάση και Συμπεριφορά Φοιτητριών Νοσηλευτικής έναντι του HPV

Στυλιανός Πέτρογλου,¹ Νικόλαος Β. Φώτος,²
Ηρώ Μπροκαλάκη³

Knowledge, Attitudes and Behaviour of Female Nursing Students Against HPV

Abstract at the end of the article

¹Φοιτητής, Τμήμα Νοσηλευτικής,
Σχολή Επιστημών Υγείας, Εθνικό και
Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών,
Αθήνα

²Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα
Νοσηλευτικής, Σχολή Επιστημών Υγείας,
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο
Αθηνών, Αθήνα

³Καθηγήτρια, Τμήμα Νοσηλευτικής, Σχολή
Επιστημών Υγείας, Εθνικό
και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο
Αθηνών, Αθήνα

Υποβλήθηκε: 02/05/2017
Επανυποβλήθηκε: 25/05/2017
Εγκρίθηκε: 01/06/2017

Υπεύθυνος αλληλογραφίας:
Νικόλαος Β. Φώτος, Σωκράτους 87
(πάροδος), 124 62 Χαϊδάρι, Αθήνα
Τηλ: (+30) 210-74 61 454
e-mail: nikfotos@nurs.uoa.gr

Εισαγωγή: Ο ιός των ανθρωπίνων θηλωμάτων (HPV) είναι σεξουαλικά μεταδιδόμενος και σχετίζεται με την ανάπτυξη αρκετών μορφών καρκίνου. Η πρόληψη μετάδοσης του HPV βασίζεται στον βαθμό γνώσης για τον τρόπο μετάδοσης του ιού και στην υιοθέτηση ορθής στάσης και συμπεριφοράς. **Σκοπός:** Ο προσδιορισμός του επιπέδου γνώσεων και ο καθορισμός της στάσης και της συμπεριφοράς έναντι του HPV φοιτητριών του Τμήματος Νοσηλευτικής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ). **Υλικό και Μέθοδος:** Πρόκειται για συγχρονική μελέτη, στην οποία συμμετείχαν 79 πρωτοετείς και 94 τεταρτοετείς φοιτήτριες του τμήματος Νοσηλευτικής του ΕΚΠΑ. Η συλλογή των δεδομένων διενεργήθηκε τον Δεκέμβριο του 2016, με τη χρήση ερωτηματολογίου, το οποίο δημιουργήθηκε από τους ερευνητές για τις ανάγκες της παρούσας μελέτης. Διενεργήθηκε περιγραφική και διμεταβλητή (t-test, Pearson χ^2 test) στατιστική ανάλυση με το πρόγραμμα Statistical Package for Social Sciences (SPSS, έκδοση 20.0). Το επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας ετέθη στο 0,05. **Αποτελέσματα:** Η μέση ηλικία των πρωτοετών και των τεταρτοετών φοιτητριών ήταν 18,42 έτη (SD=0,65) και 21,36 έτη (SD=0,74), αντίστοιχα ($p<0,001$). Η μέση τιμή του ποσοστού των ορθών απαντήσεων στις ερωτήσεις γνώσεων των πρωτοετών φοιτητριών ήταν 0,61 (SD=0,16) και των τεταρτοετών φοιτητριών 0,70 (SD=0,18) αντίστοιχα, ($p<0,001$). Αναφορικά με τη στάση έναντι της πρόληψης του HPV, το 96,2% των πρωτοετών και το 97,9% των τεταρτοετών φοιτητριών είχε θετική στάση, αντίστοιχα, χωρίς όμως να υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ($p=0,51$). Σε ό,τι αφορά στη συμπεριφορά έναντι του HPV, το 30,4% των πρωτοετών φοιτητριών ελάμβανε τα ενδεδειγμένα μέτρα πρόληψης έναντι του 72,3% των τεταρτοετών φοιτητριών, με τη διαφορά να είναι στατιστικά

σημαντική ($p < 0,001$). Ενδεικτικά, 63,3% των πρωτοετών φοιτητριών είχε εμβολιαστεί έναντι του HPV, ενώ από το 4ο έτος το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 70,6% ($p = 0,335$). **Συμπεράσματα:** Οι τεταρτοετείς φοιτήτριες είχαν σε στατιστικά σημαντικό βαθμό περισσότερες γνώσεις για τον HPV και λάμβαναν σε μεγαλύτερο ποσοστό τα ενδεδειγμένα μέτρα πρόληψης έναντι του ιού, σε σύγκριση με τις πρωτοετείς φοιτήτριες. Προφανώς, οι σπουδές στο τμήμα Νοσηλευτικής διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην αύξηση των γνώσεων και στην καλύτερη πρόληψη έναντι του HPV. **Λέξεις-ευρητηρίου:** Γνώση, στάση, συμπεριφορά, φοιτήτριες Νοσηλευτικής, HPV.

Εισαγωγή

Ο ιός των ανθρωπίνων θηλωμάτων (HPV) είναι DNA ιός, το γονιδίωμα του οποίου αποτελείται από ένα υπερελιγμένο DNA, με μία κωδικοποιούσα αλυσίδα και ανήκει στην οικογένεια Papovaviridae. Είναι σεξουαλικά μεταδιδόμενος ιός, με περισσότερα από 200 στελέχη, που μολύνουν τα πλακώδη επιθηλιακά κύτταρα και τους βλεννογόνους.¹ Η λοίμωξη από τον HPV αποτελεί σοβαρό κίνδυνο για τη δημόσια υγεία. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ο ιός μπορεί να οδηγήσει στην εμφάνιση διαφόρων νεοπλασιών, με συχνότερο τον καρκίνο του τραχήλου της μήτρας, που αποτελεί τον τέταρτο πιο κοινό καρκίνο στις γυναίκες παγκοσμίως και την τρίτη πιο συχνή αιτία θανάτου από καρκίνο.² Περισσότεροι από 40 τύποι του ιού μπορούν να προσβάλουν το γεννητικό σύστημα. Το 90% των λοιμώξεων είναι ασυμπτωματικό και μπορεί να εκδηλωθεί αιφνιδίως σε περίοδο 2 ετών.³ Πιο συγκεκριμένα τα στελέχη του ιού που έχουν χαρακτηριστεί ως αυξημένου κινδύνου είναι το 16 και το 18, στα οποία οφείλεται η εμφάνιση καρκίνου του τραχήλου της μήτρας σε ποσοστό 70%,⁴ καθώς και τα στελέχη 6 και 11, τα οποία είναι υπεύθυνα για την εμφάνιση θηλωμάτων σε ποσοστό 90%.^{5,6}

Ο HPV είναι υπεύθυνος για μεγάλο ποσοστό των σεξουαλικά μεταδιδόμενων λοιμώξεων, καθώς λόγω της αυξημένης συχνότητας εμφάνισής του, όλοι οι ενεργοί σεξουαλικά άνδρες και γυναίκες δύναται να νοσήσουν από αυτόν. Ο HPV σχετίζεται με τις ενεργά σεξουαλικές ομάδες πληθυσμού και κυρίως με τις μικρότερες ηλικιακά. Πιο συγκεκριμένα στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής ο επιπολασμός του HPV στις γυναίκες είναι 26,8% και είναι αρκετά υψηλότερος στις ηλικίες 20–24 έτη.⁷ Η λοίμωξη από τον HPV θεωρείται ότι σχετίζεται κυρίως με τις γυναίκες, καθώς λόγω ανατομικής δομής είναι ευκολότερο να νοσήσουν. Ωστόσο, σύμφωνα με τα αποτελέσματα συστηματικής ανασκόπησης, ο επιπολασμός της νόσου

στους άνδρες είναι αρκετά υψηλός και σχεδόν ίσος με αυτόν στις γυναίκες.⁸

Ο εμβολιασμός έναντι του HPV αποτελεί ουσιαστικό μέτρο πρωτογενούς πρόληψης και μείωσης της μόλυνσης του πληθυσμού παγκοσμίως. Υπάρχουν σήμερα διαθέσιμα δύο εμβόλια, τα οποία προστατεύουν τους εμβολιασθέντες από μία μελλοντική μόλυνση από τα στελέχη 16 και 18. Το ένα προστατεύει επιπλέον και από τα στελέχη 6 και 11 του ιού. Αναμένεται εντός των επόμενων ετών να είναι διαθέσιμο προς χρήση ένα νέο εμβόλιο το οποίο θα προφυλάσσει εκτός των στελεχών 6, 11, 16, 18 και από τα στελέχη υψηλού κινδύνου 31, 33, 45, 52 και 58 και αναμένεται η προσφερόμενη προστασία του εμβολίου να ξεπεράσει το 90%.⁹

Το τεστ Παπανικολάου, δηλαδή η κυτταρολογική εξέταση επιχρισμάτων από τον τράχηλο της μήτρας με στόχο την ανίχνευση παθολογικών κυτταρικών μορφών, είναι μία αποτελεσματική μέθοδος ανίχνευσης προκαρκινικών και καρκινικών εκδηλώσεων και σύμφωνα με τα διεθνή πρωτόκολλα κρίνεται αναγκαία η οργάνωση προγραμμάτων ελέγχου στον πληθυσμό.¹⁰ Παρόλο που με την έγκαιρη και τακτική χρήση του τεστ Παπανικολάου, ο καρκίνος του τραχήλου της μήτρας μπορεί να προληφθεί, στην Ελλάδα μόνο το 30% ακολουθεί τις διεθνείς οδηγίες.⁹ Τα τελευταία χρόνια είναι διαθέσιμη η ανίχνευση του HPV με δοκιμασία ανίχνευσης DNA του ιού σε υλικό από τον τράχηλο της μήτρας. Πρόκειται για εξέταση που μπορεί να πραγματοποιηθεί παράλληλα με το τεστ Παπανικολάου, σύμφωνα με τις υποδείξεις της Αμερικανικής Εταιρείας Καρκίνου, αυξάνοντας την πιθανότητα ανίχνευσης του ιού.¹¹

Φαίνεται, λοιπόν, ότι η πρωτογενής και δευτερογενής πρόληψη της HPV-λοίμωξης βασίζεται στην εφαρμογή από τον γυναικείο πληθυσμό συγκεκριμένων μέτρων. Η αποτελεσματικότητα της πρόληψης προϋποθέτει την ύπαρξη γνώσης, καθώς και τη θετική στάση και συμπεριφορά έναντι των μέτρων πρόληψης του HPV. Σε μελέτη

που πραγματοποιήθηκε στην Ελλάδα το 2016 συμμετείχαν 500 φοιτητές διαφόρων Σχολών (276 φοιτούσαν σε Σχολή επιστημών υγείας) σε ό,τι αφορά στη γνώση, τη στάση και τη συμπεριφορά τους έναντι του HPV, καθώς και για το εάν είχαν εμβολιαστεί έναντι του ιού. Σε αυτή τη μελέτη φάνηκε ότι μόνο το 31,5% των φοιτητών είχε υψηλό επίπεδο γνώσεων, ενώ 70,4% δεν είχε εμβολιαστεί.¹²

Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν ο προσδιορισμός του επιπέδου των γνώσεων και ο καθορισμός της στάσης και της συμπεριφοράς έναντι του HPV φοιτητριών του Τμήματος Νοσηλευτικής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ). Επιμέρους στόχους της μελέτης αποτέλεσαν ο προσδιορισμός του βαθμού εφαρμογής από τις φοιτήτριες των μέτρων πρόληψης έναντι του HPV, καθώς και της συμβολής του Τμήματος Νοσηλευτικής στη σχετική ενημέρωση των φοιτητριών.

Υλικό και Μέθοδος

Η παρούσα μελέτη ήταν συγχρονική και διεξήχθη στο Τμήμα Νοσηλευτικής του ΕΚΠΑ τον Δεκέμβριο του 2016. Τον μελετώμενο πληθυσμό αποτέλεσαν 173 πρωτοετείς και τεταρτοετείς φοιτήτριες του Τμήματος Νοσηλευτικής. Τα κριτήρια εισόδου-αποκλεισμού των ατόμων στη μελέτη ήταν η φοίτηση στο 1ο έτος (1ο εξάμηνο) και 4ο έτος (7ο εξάμηνο), το γυναικείο φύλο και η ηλικία από 18 έως 27 έτη.

Οι συμμετέχουσες στη μελέτη συμπλήρωσαν ερωτηματολόγιο, το οποίο αποτελείτο από 15 ερωτήσεις κλειστού τύπου, εκ των οποίων οι 5 ερωτήσεις αφορούσαν στη γνώση σε ό,τι αφορά στον HPV, οι 2 εκτιμούσαν τη στάση έναντι του εμβολιασμού για τον HPV και 1 ερώτηση αφορούσε στη συμπεριφορά έναντι του ιού. Επίσης, το ερωτηματολόγιο περιείχε και 7 περιγραφικές ερωτήσεις, που αφορούσαν στην ενημέρωση των φοιτητριών για τον HPV, καθώς και στα μέτρα πρόληψης που χρησιμοποιούν. Το συγκεκριμένο εργαλείο δημιουργήθηκε από την ερευνητική ομάδα για τις ανάγκες της παρούσας μελέτης, σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία.^{13, 14} Συγκεκριμένα, οι ερευνητές πραγματοποίησαν ανασκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας σχετικά με τον HPV και τις μεθόδους πρωτογενούς και δευτερογενούς πρόληψης. Αρχικά αναπτύχθηκε ένα εργαλείο αποτελούμενο από 17 ερωτήσεις. Ακολούθως, το ερωτηματολόγιο διανεμήθηκε σε 3 ειδικούς επιστήμονες για την HPV-λοίμωξη (1 δερματολόγο, 1 λοιμωξιολόγο και 1 γυναικολόγο) καθώς και σε 1 στατιστικό, με σκοπό να εκτιμηθεί η εγκυρότητα του περιεχομένου του εργαλείου. Οι ειδικοί κλήθηκαν να χαρακτηρίσουν κάθε αντικείμενο ως «σημαντικό», «χρήσιμο αλλά ανεπαρκές» ή «περιττό». Η γνώμη των ειδικών λήφθηκε υπόψη, με αποτέλεσμα να εξαιρεθούν 2 ερω-

τήσεις και να προκύψει ερωτηματολόγιο αποτελούμενο από 15 ερωτήσεις. Ακολούθως, διενεργήθηκε πιλοτική μελέτη, με σκοπό την εύρεση προβλημάτων στην κατανόηση των ερωτήσεων. Η πιλοτική μελέτη περιέλαβε 15 πρωτοετείς και τεταρτοετείς φοιτήτριες Νοσηλευτικής, οι παρατηρήσεις των οποίων λήφθηκαν υπόψη και το ερωτηματολόγιο έλαβε την οριστική του μορφή. Οι φοιτήτριες που συμμετείχαν στην πιλοτική μελέτη δεν συμμετείχαν στην κυρίως μελέτη.

Επίσης, χρησιμοποιήθηκε έντυπο συλλογής δημογραφικών στοιχείων, το οποίο συντάχτηκε από την ερευνητική ομάδα για τις ανάγκες της παρούσας μελέτης.

Ηθική και δεοντολογία

Για τη διεξαγωγή της μελέτης συντάχθηκε και κατατέθηκε ερευνητικό πρωτόκολλο στην Επιτροπή Ηθικής και Δεοντολογίας του Τμήματος Νοσηλευτικής του ΕΚΠΑ, από την οποία ελήφθη η σχετική έγκριση (αρ. πρωτ. 200, 8/12/2016). Η παρούσα μελέτη ανταποκρίνεται στις θεμελιώδεις δεοντολογικές αρχές, οι οποίες διέπουν τη διεξαγωγή έρευνας, όπως εκείνες περιγράφονται στη διακήρυξη του Helsinki το 1975, η οποία αναθεωρήθηκε το 2008. Η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων ήταν ανώνυμη και εθελοντική και διενεργήθηκε ύστερα από την προφορική συναίνεση των συμμετεχόντων.

Ανάλυση δεδομένων/Στατιστική ανάλυση

Αρχικά, για τον έλεγχο κανονικότητας κατανομής των δεδομένων διενεργήθηκε ο έλεγχος Kolmogorov-Smirnov, καθώς και έλεγχος των γραφημάτων (ιστογράμματα και normal Q-Q plots). Από τους ελέγχους διαπιστώθηκε ότι οι συνεχείς μεταβλητές ακολουθούσαν κανονική κατανομή και χρησιμοποιήθηκαν παραμετρικές μέθοδοι στατιστικής ανάλυσης. Οι ποσοτικές μεταβλητές παρουσιάζονται με τη μορφή της μέσης τιμής και τυπικής απόκλισης, ενώ οι κατηγορικές μεταβλητές με τη μορφή ποσοστών. Διενεργήθηκε περιγραφική και διμεταβλητή (t-test, Pearson χ^2 test) στατιστική ανάλυση. Το επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας ετέθη στο 0,05. Η επεξεργασία και η στατιστική ανάλυση των δεδομένων, έγινε με τη χρήση του λογισμικού πακέτου SPSS 20.0 (Statistical Package for Social Sciences) για Windows (SPSS 20.0 for Windows, SPSS Inc., Chicago, IL, USA).

Αποτελέσματα

Περιγραφικά αποτελέσματα

Σε αρχικό δείγμα 229 ατόμων, ο τελικός πληθυσμός των συμμετεχόντων στη μελέτη ήταν 173 φοιτήτριες (79 πρωτοετείς και 94 τεταρτοετείς). Πιο συγκεκριμένα, στο πρώτο

έτος δόθηκαν 104 ερωτηματολόγια, από τα οποία 25 δεν συμπληρώθηκαν λόγω άρνησης (ποσοστό ανταπόκρισης 75,9%). Αντίστοιχα, στις τεταρτοετείς φοιτήτριες δόθηκαν 125 ερωτηματολόγια, εκ των οποίων 31 επιστράφηκαν ασυμπλήρωτα (ποσοστό ανταπόκρισης 75,2%).

Στον πίνακα 1 περιγράφονται τα δημογραφικά στοιχεία των 173 συμμετεχουσών στη μελέτη. Η μέση ηλικία των πρωτοετών φοιτητριών ήταν 18,42 έτη (SD=0,65), ενώ των φοιτητριών του 4ου έτους ήταν 21,36 έτη (SD=0,74). Από το σύνολο του πληθυσμού, 156 φοιτήτριες (90,2%) πριν την είσοδό τους στο πανεπιστήμιο έμεναν με την οικογένειά τους. Το μορφωτικό επίπεδο του πατέρα στο 56,6% των φοιτητριών ήταν ανώτατο (AEI/ TEI). Όσον αφορά στο μορφωτικό επίπεδο της μητέρας, το 53,8% είχε λάβει ανώτατη εκπαίδευση. Το 95,4% των πατεράδων ήταν εργαζόμενοι-συνταξιούχοι, ενώ οι υπόλοιποι (4,6%) ήταν άνεργοι. Αντίστοιχα, από τις μητέρες, 115 (66,5%) ήταν εργαζόμενες ή συνταξιούχες και οι υπόλοιπες (33,5%) ήταν άνεργες ή ασχολούνταν με τα οικιακά. Επίσης, 8 φοιτήτριες (4,6%) είχαν συγγενή (μητέρα, αδέλφια) με καρκίνο του τραχήλου της μήτρας.

Στον πίνακα 2 αναφέρονται η γνώση, η στάση και η συμπεριφορά έναντι του HPV των συμμετεχόντων στη μελέτη. Συγκεκριμένα, 116 φοιτήτριες (67,1%) ανέφεραν ότι έχουν εμβολιαστεί έναντι του HPV. Επίσης, σχετικά με τις γνώσεις των φοιτητριών, στην ερώτηση «ποια νοσήματα σχετίζονται με τον HPV», μόνο 26,6% απάντησαν σωστά, ενώ το ποσοστό των ορθών απαντήσεων στις ερωτήσεις «πότε πρέπει κάποιος να εμβολιάζεται έναντι του HPV» και «σε ποια ηλικία πρέπει κάποιος να εμβολιάζεται έναντι του HPV» ήταν 79,2% και 87,3%, αντίστοιχα. Η στάση των φοιτητριών της μελέτης έναντι του HPV και των μέτρων πρόληψης ήταν θετική στη συντριπτική τους πλειοψηφία (97,1%), ενώ η συμπεριφορά τους έναντι των μέτρων πρόληψης ήταν θετική στις μισές περιπτώσεις (53,2%).

Αποτελέσματα συσχετίσεων

Επίσης, στον πίνακα 1 αναφέρονται οι συσχετίσεις των δημογραφικών χαρακτηριστικών των συμμετεχουσών στη μελέτη αναλόγως τους έτους φοίτησης, ενώ η συσχέτιση του έτους φοίτησης με τη γνώση, η στάση και τη συμπεριφορά έναντι του HPV των φοιτητριών Νοσηλευτικής αναφέρεται στον πίνακα 2. Όπως φαίνεται στον πίνακα 1, εκτός από την ηλικία, στα υπόλοιπα δημογραφικά χαρακτηριστικά δεν παρατηρήθηκε στατιστικά σημαντική διαφορά. Σύμφωνα με τον πίνακα 2, η μέση τιμή του ποσοστού των ορθών απαντήσεων στις ερωτήσεις γνώσεων των πρωτοετών φοιτητριών ήταν 0,61 (SD=0,16) και των τεταρτοετών φοιτητριών 0,70 (SD=0,18) αντίστοιχα, ($p<0,001$). Αυτό σημαίνει ότι οι τεταρτοετείς φοιτήτριες απάντησαν κατά μέσον όρο ορθά στο 70% των ερωτή-

σεων γνώσης, ενώ οι πρωτοετείς στο 61%. Ειδικότερα, στην ερώτηση «ποια νοσήματα σχετίζονται με τον HPV», οι περισσότερες πρωτοετείς και τεταρτοετείς φοιτήτριες απάντησαν λανθασμένα (93,7% έναντι 56,4 αντίστοιχα), με τη διαφορά να είναι στατιστικά σημαντική ($p<0,001$). Στην ερώτηση «πότε πρέπει κάποιος να εμβολιάζεται έναντι του HPV», οι περισσότερες φοιτήτριες απάντησαν σωστά, με τις τεταρτοετείς να έχουν καλύτερα ποσοστά (81,9%) έναντι των πρωτοετών φοιτητριών (75,9%), χωρίς η διαφορά να είναι στατιστικά σημαντική ($p=0,336$). Τέλος, στην ερώτηση «σε ποια ηλικία πρέπει κάποιος να εμβολιάζεται έναντι του HPV», οι τεταρτοετείς φοιτήτριες απάντησαν σωστά στη συντριπτική τους πλειοψηφία (93,6%), ενώ οι πρωτοετείς φοιτήτριες είχαν χαμηλότερο ποσοστό (79,7%), με τη διαφορά να είναι στατιστικά σημαντική ($p=0,006$).

Η στάση των φοιτητριών της μελέτης έναντι του HPV και των μέτρων πρόληψης ήταν θετική για τη συντριπτική πλειοψηφία των φοιτητριών, τόσο συνολικά (97,1%) όσο και ειδικότερα στις πρωτοετείς (96,2%) και τεταρτοετείς φοιτήτριες (97,9%), χωρίς να είναι στατιστικά σημαντική η διαφορά.

Αντίθετα με τη στάση τους, οι φοιτήτριες της μελέτης δεν είχαν ανάλογα θετική συμπεριφορά έναντι των μέτρων πρόληψης. Συγκεκριμένα, 30,4% των πρωτοετών φοιτητριών είχαν θετική συμπεριφορά, έναντι 72,3% των τεταρτοετών φοιτητριών, με τη διαφορά να είναι στατιστικά σημαντική ($p<0,001$). Ενδεικτικά, το 63,3% των πρωτοετών φοιτητριών είχε εμβολιαστεί έναντι του HPV, ενώ από το 4ο έτος το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 70,6% ($p=0,335$).

Συζήτηση

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της παρούσας μελέτης, οι τεταρτοετείς φοιτήτριες είχαν περισσότερες γνώσεις σχετικά με τη μετάδοση, τις επιπλοκές και την πρόληψη έναντι του HPV, σε σύγκριση με τις φοιτήτριες του πρώτου έτους. Εντούτοις, το ποσοστό των ορθών απαντήσεών τους στις ερωτήσεις γνώσεων ήταν χαμηλότερο από το αναμενόμενο. Ίσως, αυτό το αποτέλεσμα να οφείλεται στις γνώσεις που παρέχονται κατά τη διάρκεια σπουδών των φοιτητριών. Επιπλέον πρέπει να ληφθεί υπόψη το νεαρό της ηλικίας των φοιτητριών και πιθανά σφάλματα όπως αδιαφορία στην αναζήτηση της γνώσης σχετικά με τον HPV. Στη μόνη αντίστοιχη μελέτη από τη διεθνή βιβλιογραφία, που πραγματοποιήθηκε το 2016¹² μελετήθηκαν 500 φοιτητές διαφόρων Σχολών, εκ των οποίων οι 276 φοιτούσαν σε κάποια Σχολή επιστημών υγείας, σε ό,τι αφορά στη γνώση, τη στάση και τη συμπεριφορά τους έναντι του HPV, καθώς και για το εάν είχαν

Πίνακας 1. Δημογραφικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στη μελέτη, με συσχετίσεις αναλόγως τους έτους φοίτησης.

	Πρωτοετείς φοιτήτριες	Τεταρτοετείς φοιτήτριες	Συνολικός πληθυσμός	p-value
	N (%) / Mean (SD)	N (%) / Mean (SD)	N (%) / Mean (SD)	
Ηλικία	18,42 (0,65)	21,36 (0,74)	20,02 (1,60)	<0,00 ^b
Διαβίωση με				0,366 ^a
Οικογένεια/σύντροφος	73 (92,4)	83 (88,3)	156 (90,2)	
Μόνος	6 (7,6)	11 (11,7)	17 (9,8)	
Αδέλφια				0,552 ^a
Ναι	75 (94,9)	87 (92,6)	162 (93,6)	
Όχι	4 (5,1)	7 (7,4)	11 (6,4)	
Θρήσκευμα				0,679 ^a
Χριστιανός Ορθόδοξος	69 (87,3)	84 (89,4)	153 (88,4)	
Άλλο	10 (12,7)	10 (10,6)	20 (11,6)	
Επίπεδο εκπαίδευσης πατέρα				0,423 ^a
Υποχρεωτική (Δημοτικό - Γυμνάσιο)	8 (10,1)	16 (17,0)	24 (13,9)	
Μέση (Λύκειο)	24 (30,4)	27 (28,7)	51 (29,5)	
Ανώτατη (ΤΕΙ/ΑΕΙ)	47 (59,5)	51 (54,3)	98 (56,6)	
Επίπεδο εκπαίδευσης μητέρας				0,694 ^a
Υποχρεωτική (Δημοτικό - Γυμνάσιο)	7 (8,9)	8 (8,5)	15 (8,7)	
Μέση (Λύκειο)	27 (34,2)	38 (40,4)	65 (37,6)	
Ανώτατη (ΤΕΙ/ΑΕΙ)	45 (57,0)	48 (51,1)	93 (53,8)	
Επαγγελματική κατάσταση πατέρα				0,801 ^a
Εργαζόμενος - Συνταξιούχος	75 (94,9)	90 (95,7)	165 (95,4)	
Άνεργος	4 (5,1)	4 (4,3)	8 (4,6)	
Επαγγελματική κατάσταση μητέρας				0,260 ^a
Εργαζόμενη - Συνταξιούχος	56 (70,9)	59 (62,8)	115 (66,5)	
Άνεργη - Οικιακά	23 (29,1)	35 (37,2)	58 (33,5)	
Συγγενής (μητέρα, αδέρφια) με καρκίνο του τραχήλου της μήτρας				0,801 ^a
Ναι	4 (5,1)	4 (4,3)	8 (4,6)	
Όχι	75 (94,9)	90 (95,7)	165 (95,4)	

^aPearson chi-square test^bT-test

εμβολιαστεί έναντι του ιού. Σε αυτή τη μελέτη φάνηκε ότι μόνο το 31,5% των φοιτητριών είχε υψηλό επίπεδο γνώσεων, ποσοστό πολύ χαμηλότερο από αυτό της μελέτης μας, κάτι που μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι πολλές φοιτήτριες της μελέτης δεν ανήκαν σε Σχολή Επιστημών Υγείας.

Στην παρούσα μελέτη, επίσης, εξετάστηκε το επίπεδο γνώσεων των φοιτητριών σε συγκεκριμένα πεδία που αφορούν στη λοίμωξη από τον HPV και στην πρόληψη έναντι του ιού. Στις ερωτήσεις «ποια νοσήματα σχετίζονται με τον HPV», «πότε πρέπει κάποιος να εμβολιάζεται έναντι του HPV» και «σε ποια ηλικία πρέπει κάποιος να

Πίνακας 2. Γνώση, στάση και συμπεριφορά έναντι του HPV των συμμετεχόντων στη μελέτη, με συσχετίσεις αναλόγως τους έτους οίτησης.

	Πρωτοετείς φοιτήτριες	Τεταρτοετείς φοιτήτριες	Συνολικός πληθυσμός	p-value
	N (%) / Mean (SD)	N (%) / Mean (SD)	N (%) / Mean (SD)	
Εμβολιασμός έναντι του HPV				0,335 ^a
Ναι	50 (63,3)	66 (70,2)	116 (67,1)	
Όχι	29 (36,7)	28 (29,8)	57 (32,9)	
Γνώσεις για τον HPV και την πρόληψή του	0,61 (0,16)	0,70 (0,18)	0,65 (0,18)	<0,001 ^b
Ποια νοσήματα σχετίζονται με τον HPV				<0,001 ^a
Σωστή απάντηση	5 (6,3)	41 (43,6)	46 (26,6)	
Λάθος απάντηση	74 (93,7)	53 (56,4)	127 (73,4)	
Πότε πρέπει κάποιος να εμβολιάζεται έναντι του HPV				0,336 ^a
Σωστή απάντηση	60 (75,9)	77 (81,9)	137 (79,2)	
Λάθος απάντηση	19 (24,1)	17 (18,1)	36 (20,8)	
Σε ποια ηλικία πρέπει κάποιος να εμβολιάζεται έναντι του HPV				0,006 ^a
Σωστή απάντηση	63 (79,7)	88 (93,6)	151 (87,3)	
Λάθος απάντηση	16 (20,3)	6 (6,4)	22 (12,7)	
Στάση				0,514 ^a
Θετική στάση	76 (96,2)	92 (97,9)	168 (97,1)	
Αρνητική στάση	3 (3,8)	2 (2,1)	5 (2,9)	
Συμπεριφορά				<0,001 ^a
Θετική συμπεριφορά	24 (30,4)	68 (72,3)	92 (53,2)	
Αρνητική συμπεριφορά	55 (69,6)	26 (27,7)	81 (46,8)	

^aPearson chi-square test^bT-test

εμβολιάζεται έναντι του HPV» οι τεταρτοετείς φοιτήτριες απάντησαν σωστά σε ποσοστό μεγαλύτερο από αυτό των πρωτοετών φοιτητριών, με τη διαφορά να είναι στατιστικά σημαντική στην πρώτη και τελευταία ερώτηση. Από τις απαντήσεις στην πρώτη ερώτηση φάνηκε ότι υπάρχει μεγάλο έλλειμμα γνώσεων για τα νοσήματα που σχετίζονται με τον HPV, ακόμα και στο τέταρτο έτος σπουδών (43,6% σωστή απάντηση). Προφανώς, οι φοιτήτριες δεν λαμβάνουν επαρκή πληροφόρηση για τη λοίμωξη από τον HPV ή δεν γίνεται με αποτελεσματικό τρόπο. Αντίθετα, στις άλλες δύο ερωτήσεις, που αφορούν στον εμβολιασμό έναντι του HPV, τα ποσοστά σωστής απάντησης ήταν πολύ καλύτερα και μαρτυρούν την αποτελεσματικότητα της παρεχόμενης γνώσης από το πρώτο έως το τελευταίο έτος σπουδών.

Η στάση των φοιτητριών Νοσηλευτικής της παρούσας μελέτης έναντι του HPV και των μέτρων πρόληψης ήταν θετική για τη συντριπτική πλειοψηφία των φοιτητριών (96,2% για τις πρωτοετείς και 97,9% για τεταρτοετείς φοιτήτριες). Αυτό δείχνει ότι οι φοιτήτριες έχουν αντιληφθεί τη σπουδαιότητα της λοίμωξης από τον HPV, καθώς και την ανάγκη για πρόληψη της νόσου.

Αντίθετα με τη στάση τους, οι φοιτήτριες της παρούσας μελέτης δεν είχαν ανάλογα θετική συμπεριφορά έναντι του HPV και των μέτρων πρόληψης, καθώς μόλις 30,4% και 72,3% των πρωτοετών και τεταρτοετών φοιτητριών αντίστοιχα είχαν θετική συμπεριφορά. Αυτό αποτυπώνεται καλύτερα στο γεγονός ότι μόλις 63,3% των πρωτοετών φοιτητριών είχε εμβολιαστεί έναντι του HPV, ενώ από τις τεταρτοετείς φοιτήτριες το αντίστοιχο ποσοστό ήταν

70,6%. Αντίστοιχα, σε μελέτη που πραγματοποιήθηκε το 2016,¹² μόλις το 29,6% των φοιτητών της μελέτης είχε εμβολιαστεί. Αυτή η διαφορά με την παρούσα μελέτη μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι οι φοιτήτριες της έτερης μελέτης δεν ανήκαν στο σύνολό τους σε Σχολή Επιστημών Υγείας. Πιθανώς, τα καλύτερα ποσοστά εμβολιασμού των φοιτητριών της παρούσας μελέτης οφείλονται στη φοίτησή τους στο Τμήμα Νοσηλευτικής και στην καλύτερη ευαισθητοποίησή τους για την πρόληψη της νόσου.

Από τα προαναφερθέντα φαίνεται λοιπόν, ότι η στάση των φοιτητριών της μελέτης μας είναι θετική σε μεγάλο ποσοστό, αλλά όταν πρόκειται για την εφαρμογή αυτής της στάσης με συγκεκριμένες πράξεις, το αποτέλεσμα είναι σαφώς κατώτερο των προσδοκιών, αλλά καλύτερο σε σύγκριση με άτομα της ίδιας ηλικίας από τον γενικό πληθυσμό.

Περιορισμοί της μελέτης

Τα αποτελέσματα της παρούσας μελέτης συνέβαλαν στην επίτευξη του σκοπού, ο οποίος είχε διατυπωθεί κατά τον ερευνητικό σχεδιασμό. Ωστόσο, υπήρξαν ορισμένοι περιορισμοί κατά τον σχεδιασμό και τη διεξαγωγή της μελέτης. Συγκεκριμένα, η μελέτη διεξήχθη σε ένα μόνο Τμήμα Νοσηλευτικής, αφαιρώντας μας τη δυνατότητα γενίκευσης των αποτελεσμάτων. Η διενέργεια μελέτης με τη συμμετοχή φοιτητριών από διαφορετικά Τμήματα Νοσηλευτικής, αλλά και Τμήματα άλλων επιστημών, θα

επέτρεπε στην εξαγωγή περισσότερο αξιόπιστων αποτελεσμάτων.

Συμπεράσματα

Από τα αποτελέσματα της παρούσας μελέτης φαίνεται ότι το επίπεδο γνώσης των φοιτητριών Νοσηλευτικής του ΕΚΠΑ για τον HPV και την πρόληψή του δεν είναι αρκετά υψηλό. Ωστόσο, υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ πρωτοετών και τεταρτοετών φοιτητριών, με τις τελευταίες να έχουν περισσότερες γνώσεις, δείγμα της θετικής επίδρασης του προγράμματος σπουδών του Τμήματος Νοσηλευτικής.

Η στάση έναντι του HPV, τόσο των πρωτοετών όσο και των τεταρτοετών φοιτητριών της μελέτης ήταν θετική, ενώ η συμπεριφορά τους δεν συμβάδιζε με τη στάση τους. Ειδικότερα, οι πρωτοετείς φοιτήτριες υστερούσαν και σε στάση και συμπεριφορά έναντι των τεταρτοετών φοιτητριών. Και εδώ φαίνεται ότι οι σπουδές στο Τμήμα Νοσηλευτικής διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο.

Εν κατακλείδι φαίνεται ότι το πρόγραμμα σπουδών επηρεάζει θετικά τη γνώση, τη στάση και τη συμπεριφορά των φοιτητριών Νοσηλευτικής έναντι του HPV, αν και υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης. Προτείνεται, στο μέλλον, η διενέργεια μελετών με μεγαλύτερο δείγμα από διάφορα Τμήματα Νοσηλευτικής ΑΕΙ και ΤΕΙ της Αθήνας και της περιφέρειας, με σκοπό την εξαγωγή περισσότερο αξιόπιστων και αντιπροσωπευτικών συμπερασμάτων.

ABSTRACT

Knowledge, Attitudes and Behaviour of Female Nursing Students Against HPV

Stelios Petroglou,¹ Nikolaos V. Fotos,² Hero Brokalaki³

¹Student, Department of Nursing, School of Health Sciences, National and Kapodistrian University of Athens,

²Assistant Professor, Department of Nursing, School of Health Sciences, National and Kapodistrian University of Athens,

³Professor, Department of Nursing, School of Health Sciences, National and Kapodistrian University of Athens, Athens, Greece

Introduction: The Human Papilloma Virus (HPV) is sexually transmitted and is associated with the development of several types of cancer. The prevention of HPV transmission is based on the knowledge about the virus transmission and on the adoption of right attitudes and behaviour. **Aim:** The aim of the present study was the determination of the level of knowledge the attitudes and the behaviour against HPV of female students of Nursing Department of National and Kapodistrian University of Athens. **Material and Method:** It was a cross-sectional study, involving 79 first-year and 94 fourth-year students of Nursing Department of National and Kapodistrian University of Athens. Data collection was conducted in December 2016, using a questionnaire developed by the researchers for the purposes of this study. It was conducted descriptive and bivariate (t-test, Pearson χ^2 test) statistical analysis with the Statistical Package for Social Sciences program (SPSS, version 20.0). The significance level was set to 0.05. **Results:** The mean age of first-year

and the fourth-year students was 18.42 years (SD=0.65) and 21.36 years (SD=0.74), respectively ($p < 0.001$). The mean percentage of the right answers to the knowledge questions was 0.61 (SD=0.16) and 0.70 (SD=0.18) for the first and fourth year students, respectively ($p < 0.001$). Regarding the attitude against HPV, 96.2% of the first-year students and 97.9% of the fourth-year students had a positive attitude, respectively, but there was no statistically significant difference ($p=0.51$). As regards the behaviour against HPV, 30.4% of first-year students received appropriate preventive measures against 72.3% of the fourth year students, with the difference being statistically significant ($p < 0.001$). Also, 63.3% of first-year students were vaccinated against HPV, while from the fourth-year students the proportion was 70.6% ($p=0.335$). **Conclusions:** The fourth-year students had significantly more knowledge about HPV and received more preventive measures against the virus, compared to first-year students. Obviously, the studies at Department of Nursing played an important role in increasing knowledge and in better prevention against HPV.

Key-words: Knowledge, attitude, behaviour, nursing female students, HPV.

✉ **Corresponding Author:** Nikolaos V. Fotos, 87 Sokratous street, GR-124 62 Haidari, Athens, Greece, Tel: (+30) 210-74 61 454, e-mail: nikfotos@nurs.uoa.gr

Βιβλιογραφία

1. Porth C, Matfin G. *Pathophysiology: Concepts of altered health state*. 8th ed. Philadelphia, Lippincott, 2009
2. World Health Organization 2015. Available at: <http://globocan.iarc.fr/old/FactSheets/cancers/cervix-new.asp>. Assessed June 16, 2017
3. De Villiers EM, Fauquet C, Broker T, Bernard HU, zur Hausen H. Classification of papillomaviruses. *Virology* 2004, 324:17–27
4. Bosch F, Manos M, Munoz N, Sherman M, Jansen AM, Peto J, et al. Prevalence of human papillomavirus in cervical cancer: a worldwide perspective. International biological study on cervical cancer (IBSCC) Study Group. *J Natl Cancer Inst* 1995, 87:796–802
5. Garland SM, Steben M, Sings HL, James M, Lu S, Railkar R et al. Natural history of genital warts: analysis of the placebo arm of 2 randomized phase III trials of a quadrivalent human papillomavirus (types 6, 11, 16, and 18) vaccine. *J Infect Dis* 2009, 199:805–814
6. Gissmann L, Wolnik L, Ikenberg H, Koldovsky U, Schnürch HG, zur Hausen H. Human papillomavirus types 6 and 11 DNA sequences in genital and laryngeal papillomas and in some cervical cancers. *Proc Natl Acad Sci USA* 1983, 80:560–563
7. Dunne EF, Unger ER, Sternberg M, McQuillan G, Swan DC, Patel SS, et al. Prevalence of HPV infection among females in the United States. *JAMA* 2007, 297:813–819
8. Dunne EF, Nielson CM, Stone KM, Markowitz LE, Giuliano AR. Prevalence of HPV infection among men: a systematic review of the literature. *J Infect Dis* 2006, 194:1044–1057
9. Ελληνική Εταιρεία HPV για την έρευνα και αντιμετώπιση του ιού των θηλωμάτων. Available at <http://www.hpv-society.gr/index.php>. Assessed 15 May, 2017
10. Rossi PG, Esposito G, Brezzi S, Brachini A, Raggi P, Federici A. Estimation of Pap-test coverage in an area with an organized screening program: challenges for survey methods. *BMC Health Serv Res* 2006, 6:36
11. The HPV DNA Test. Available at: <https://www.cancer.org/cancer/cervical-cancer/prevention-and-early-detection/hpv-test.html>. Assessed 15 May, 2017
12. Jelastopulu E, Fafliora E, Plota A, Babalis V, Bartsokas C, Poulas K et al. Knowledge, behaviours and attitudes regarding HPV infection and its prevention in female students in West Greece. *Eur Rev Med Pharmacol Sci* 2016, 20:2622–2629
13. Wharton M. 2016. CDC barriers to vaccination. Available at: <http://www.asccp.org/Assets/867f5c13-7f39-40d0-90f9-31277d21a002/635957487581700000/2-cdc-barriers-to-vaccination-wharton-pdf>. Assessed 23 October 2016
14. CDC 2016. Centers for Disease Control and Prevention. Available at: <https://www.cdc.gov/media/releases/2016/p1020-hpv-shots.html>. Assessed 23 October 2016